

ciójára ne kelljen a munkásoknak olyan összeget fizetni, amely anyagi erejét a legkisebb mértékben is túlhaladja. Az építésben neki, vagy családjának is része legyen, mert ez még jobban a házhoz fűzi, újabb kapcsolatot hozza. Az amortizációt nem szabad túlságosan hosszú időre kitolni, hogy a munkás annak a tudatában legyen, hogy a ház tehermentes tulajdonát is élvezheti még. Az építési költségek előteremtésére több mód van, amelyek kellő megfontolás és körültekintés mellett mind alkalmazhatók. Nagyon jól tudja, hogy ma, vagy a közeljövőben ilyen építkezés nem kezdhető. De az előkészítésre nagyon alkalmas ez az idő, amennyival inkább, mert a harctérről visszajövő katonáinknak jobb sorsot teremteni az eddiginél mindnyájunk kötelessége. És ez humánusabb, szociálisabb és praktikusabb intézménnyel kezdeni, mint a munkásházak, nem lehet.

Tüntető, meleg ovációval fogadta a hallgatóság a főispán beszédét. Utána dr. So-

mogyi Szilveszter polgármester a munkásház kérdés szegedi múltját ismertette. Kifejtette, hogy a hatóság álláspontja is az, hogy a munkásházakat fel kell építeni. De vigyázni kell arra, hogy a város anyagi teljesítő képességét egy intézménynek le nem köthetik a többiek rovására. A városnak építenie kell például vízvezeték, csatornázást. Ezt a kezdeményezést mindenesetre rokonszenvvel fogadja, a megvalósulás munkáját a hatóság készséggel veszi kezébe. **Galler Kristóf** pápai kamarás szerint a város helytelenül járt el annak idején, amikor a munkásházak építését attól tette függővé, hogy kő-e két millió kamatmentes kölcsönt az államtól. Felhívja a jelenlevő munkásokat, hogy mindazok, akik az akcióban részt kívánnak venni, nála jelentkezzenek a tanítóképzőben vasárnap délelőtt 8—2 és hétköznapokon délután 4—6 óráig.

A sok tanulsággal szolgáló, értékes és érdekes előadások ezzel véget értek.

Moraht őrnagy a hadi helyzetről.

A szerbeknek a Rigómezőről való megfutamodása után tovább folyik a szétszórott szerb főszereg maradványainak az üldözése. A pillanatnyi eredmény az, hogy mindjobban megnövekszik a foglyok száma és hogy az ellenség arra kényszerül, hogy mind mélyebben húzódjék vissza a montenegrói és albán hegyek közé. A német hadvezetés ihódol annak az alapelvnek, hogy az üldözést a végletekig folytassa és ne engedje az ellenséget ismét létközébe jutni. Ettől az alapelvtől ebben a háborúban csak akkor tért el, ha a stratégia magasabb szempontjai győzelmes hadseregeink átcsoportosítását tették szükségessé, vagy az ellenség részéről újabb tömegek léptek fel ellenünk, amelyek csak más fontosabb érdekek elhanyagolásával lettek volna legyőzhetőek. Az osztrákok és magyarok a montenegróiakat az egykori szandzsák egész frontján egészen **Trebiniétől** keletre eső területig támadták meg hevesen. A **Tara-folyó** és a **Cattaronál** levő hercegovinai határ közti területen visszavetették a montenegróiakat a saját területükre. Azok a nagy nehézségek, amelyeket a határ mentén levő magas hegyek okoznak, a győzteseknek csak a lassu haladást engedik meg.

A szerb déli hadsereg nincs többé. Maradványai már nem képesek az ellenállásra. A bolgároknak november végén az ellenség **prizreni** állásai ellen megindított támadása itt is szétszórta az ellenséges csapatokat. A kik nem jutottak fogságba, azok az albán hegyekbe menekültek. A szerbek főtömege, úgy látszik, három irányba oszlott szét: **Szkutariba**, ahová a szerb kormány is menekült, **Dibrán** és **Tiranán** át **Durazzóba** és **Elbasszánon** és **Baraton** keresztül **Valonába**. Az albán bandák aligha fogják szívesen fogadni és támogatni a szerbeket. **Szkutariban** csatlakozhatnak montenegrói és **Durazzóban** a **Valonában** olasz csapatokhoz. **Olaszországnak** a Balkán-háborúban való részvételére vonatkozóan még nem mondódott ki az utolsó szó. Kisebb olasz erődítési seregek az albán kikötőben való fellépése valószínű. Amikor **Sonnino** az olasz kamarának a minapi megnyitáskor azt mondta, hogy **Olaszország** szövetségeseivel való egyetértésben föltétlenül szükségesnek tartja „Szerbiának teljes függetlenségében való visszaállítását”, akkor **Olaszország** bizonyára kész arra is, hogy ezen ideális célért vért is áldozzon. — **Ámbár** a lendületes olasz ígéreteket nem szabad mindig szó szerint venni, mégis úgy látszik, hogy a központi hatalmak és **Bulgária** seregeinek albán földre lépése az olasz tetterőt arra készítette, hogy egy ugrást tegyen az **Adrián** át, nem annyira „az albán nép függetlenségeért”, mint inkább azért, hogy el ne késsék onnan, ahol esetleg lesz min osztozkodni. Katonai szempontból egy ilyen olasz expedíciónak, amely ott ragad a

tél miatt az **Adria** partjain, ép oly kevés sikert lehet a jósolni, mint anna kidején az angol—francia balkáni expedíciónak jóslatunk. **Olaszországnak** nincsen abba a helyzetben, hogy télen **Albánián** át a szerb határ felé előnyomuljon. Ha mégis megkísérelné, nem nagy fáradságba fog kerülni ennek az offenzívának utját állani.

Ebben a pillanatban a **francia csapatok** már visszavonulóban vannak a bolgárok elől, kik őket a **Krivolac—Negotin** közti területen veszedelmes helyzetbe juttatták. A visszavonulás azonban aligha lesz zavartalan. **Sarraig** azt tervezi, hogy **Demirkapunál**, a **Vardar-völgy** ezen szorosánál koncentrálna csapatait. Nézetem szerint a francia hadvezér ezen terve nem fog sikerülni, mert ha itt felakarna állni, könnyen megeshetik, hogy a bolgárok a **Cerna-folyó** mentén a hátába kerülnék és elzárják előle a görög határt. Az angolokra nézve kisebb a veszély, mert már eleve biztosították maguknak **Doiran** területén a kicsuszás lehetőségét. Annak a problémája, mi történjék a visszamenekülő antant-csapatokkal, ha görög földre érnek, tehát közvetlenül a gyakorlati megoldás előtt áll. Ezek az antant-csapatok mindaddig veszélyeztetve vannak, míg a görög hadseregnek **Szalonikiban** való koncentrációja fennáll. Mivel **Görögország** állhatatosan vonakodott csapatait innen visszavonni és az antantnak a kényszer alkalmazása nem áll módjában, az egész Balkán-vállalkozás kimenetelét illetően a helyzet föltötte kritikus. Sokat beszélnek ellenségeink arról, hogy **Szalonik** megtartják és hadművelleti bázisnak rendezik be. E téren is a tervek és szavak messze előtte járna a tetteknek. Hogy komoly támadás ellen berendezzék **Szalonik**it, attól már rég lekéstek. Lehetséges, hogy **Bulgária** **Görögországra** való tekintetből nem üldözi az antantot görög földön. Ebben a legkedvezőbb esetben azonban kerekén 100 ezer embere az ellenségnek céltalanul tölti idejét a **szalonik**i téli szálláson. Ha pedig az antant háborus célját követve, a török és bolgár határok ellen kezdenek operálni, a **görög föld sem lehetne számukra mentővár, mert oda is követnék őket seregeink.**

Nyugati és keleti frontunkon már napok óta nem történtek „lényeges események.” Mindazáltal ez a két frontunk föltötte fontos és a feszültség nem hagyott alább egyik táborban sem. A nyugalom **Nyugaton** arra enged következtetni, hogy az angoloknak és franciáknak még hosszabb időre van szükségük, amíg **újabb és még erősebb áttörési kísérletre** elegendő erőt éreznek magukban. Mert ha valamilyen eredményre számítanak, úgy a kísérletnek a **zölöbbieknél erősebbnek** kell lennie és **Franciaország** katonai sajátjának a véleménye szerint akariák is, hogy erősebb legyen. **Máról** holnapra az azonban

nem megy és a legutóbbi offenzíva pergőtüzében eltékozolt munició pótlása is időt igényel. Most azzal foglalkoznak, hogy kiegészítik hadseregeiket **összehalászott bujkálókkal és a legfiatalabb korosztállyal**, amely utóbbinak a harcvonalba küldése ellen küzd a politikai pártok egy része. Nyilvánvalóan csekély a hajlandóság arra, hogy ezeket a fejlődésben levő harcosokat kitegyék a téli időjárásban a kiképzés nehézségeinek. Ezeket a fiatal legényeket francia szokás szerint a front közelében levő koncentrációs táborokban képezik ki. **Svájci** lapok több ízben mutattak rá arra, hogy a kiképzést tartaléklásokban, sőt a lövészárokban egészítették ki és így jókorán kitétték az ujoncokat az időjárás és elhelyezés viszontagságainak. Azonban **Franciaország** hipnotizálva van és a frázis még mindenható. **Legfiatalabb emberanyagát**, úgy, ahogy **Dalbiez** mondta: az „**utolsó tartalékát**” is áldozatul fogja hozni. Hogy valahogy sikert ne érjenek el azok, a kik a legfiatalabb korosztályt kimélni akarták, **Gallieni tavaszra várandó új, döntő harcokat helyezett kilátásba**. Amde a francia hadügyminiszter nem ismerheti a mi terveinket és **Franciaország** alig számíthat arra, hogy mi bevárjuk, amíg a rá nézve legkedvezőbb pillanat következik be. **Békeszeretettel** megengedtük ellenségeinknek 1913-ban, hogy a hároméves szolgálati idő behozatalával mintegy beleélje magát a mozgósítás kezdetibe. Most azonban a háborúban másképen gondolkodunk.

Az **Isonzó** mentén példátlan elkeseredéssel folyó harcokban még nem következett be a döntés. Nyilvánvaló, hogy a támadó **Olaszországnak semmi áldozat sem túl nagy, csak-hogy valami kézzelfogható eredményt elérjen már fél milliót tulhaladó veszteséget ellen-szolgáltatáskép**. **Olaszország** azt akarja, miszerint a **görzi hídfő** elfoglalása legyen ez az ellenérték. Az **Isonzón** túl előre tolva fekszik ez az állás, amelyet a háború kezdete óta védelmeznek az osztrákok és a magyarok. **Boroevics** hadserege ezen állás megválasztásában két előnyt iparkodott egyesíteni: kihasználni az itt kínálkozó kedvező terepet és egyúttal **Görz** városát megvédelmezni. — Mióta az olasz nehéz ágyú a védtelen városra összepontosították tüüzüket és romlalmazzá lötték, **Görz védelme már nem kényszeríti szövetségeseinket, hogy ragaszkodjanak első állásukhoz**. Azonban mint vasuti csomópontnak és a **Triesztbe** vezető vasuti vonal kulcsának ezen előretolt hídfő megtartásának van jelentősége. Az osztrák-magyar lövészárkok hír szerint súlyosan szenvedtek az olasz tömegtüz által és **csodálatra méltó a kitartása ezeknek a csapatoknak**, amelyek parancs nélkül addig egy tapodtat se hátráltak. **Ha az olasz tulerőnek sikerül itt előretörni az Isonzóig és Görzöt hatalmába keríteni, egyelőre egyebet nem ért el, mint hogy kissé benyomta az osztrák-magyar frontot**, de ezzel saját magát is veszélyezteti a **Gradiska** és **Plava** felől jövő oldalozó tüzben. Nem kell külön kiemelniük, hogy szövetségeseink az ellenállást nemcsak erre az egy vonalra alapozták. **Cadorna** esetleg áttörő csapatai, ha nem sikerül azokat a folyó felé, illetve az **Isonzóba** visszakergetni, a második osztrák védelmi állás előtt, **Görztől** keletre kényszerülnek megállásra.

Most, amikor a nagy szerb hadműveletek befejezésre jutottak, **kifejezetten rá kell mutatnunk arra a nagy szolgálatra, amelyet az Isonzónál hőiesen küzdő szövetségeseink teljesítettek**. Az egész olasz hadseregek a **lekötése és stratégiai jobb szörnnyunknak a biztosítása nélkül a montenegrói határig való gyors előnyomulásunk oly veszéllyé vált volna, amely hadműveleteink egész menetét befolyásolta volna.**

A Délmagyarország telefonjai

Szerkesztőség 305.

Kiadóhivatal 81.